

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATOON.

Előfizetési díj:

Egész évre	4 frt.
Félévre	2 „
Negyedévre	1 „

A társulat minden rendű tagjai
a lapot tagdíjajukért kapják.

Ugy a lap szellemi részét illető cikkek,
mint az előfizetési pénzek a „Köz művelő-
dés” szerkesztőségének Gyulafehérvárra a
várba küldendők.

Isten beléletében a Szent Háromság.

A Szent Háromság fenséges kérdésénél az ész a hitnek segítségével emelkedhetik fel annak megismeréséhez, hogy mi az isteni beléletnek titka.

Nem feladatunk belokaiból a dolgot teljes világossággal megfejteni, csak annyit akarunk kimutatni, hogy lehetetlensége sem bizonyítható be, miből kifolyólag észszerűleg azt kell mondanunk, hogy a mi szembetűnőleg nem ellenmondás — azt mint abszurdumot félre tenni nem szabad.

Analogiákat használunk; de kifejtésünkben sem Lullo, sem Mastrafini vagy Günther útjaira nem térünk; — tudva azt, hogy Isten szükségképen olyan, hogy általunk teljesen át nem érthető (Incomprehensibilis)

Mindazonáltal, részint mivel a kinyilatkoztatás e tant már tényleg élénk helyezte, részint mivel egyesek vélekedés eszerint etant az észszel megegyeztetni semmikép sem lehet, — a komolyabb észnehézségek elosztása végett helyén levőnek mondható a Szent Háromság bölcsészeti kérdésének tárgyalása,

Először is azt mondják: egy nem lehet és megfordítva három nem lehet egy.

Ezen alapigazságról az orthodoxia sohasem mondott le, mi is azt mondjuk, egy nem lehet három és három nem lehet egy — ennél fogva a mely tekintet alatt a dolog egy, ugyanazon tekintet alatt nem lehet három és viszont mely tekintet alatt három — az alatt nem lehet egy. Ezen mennyiségtani tételre oly nagy szükségünk van, hogy ennek mellőztével még homályos fogalmat sem tudnánk magunknak alkotni a Szent Háromságról.

De most kezdjük: egy dolog nem lehet-e egy tekintet alatt jó, — más tekintet alatt rossz. A három

szög szögeit tekintve hármat mutat fel — mint azon szögekből alakuló idom: egy.

Hibásan alkalmazzák a mennyiségtani egység és háromság elvont fogalmait jelen kérdésünkre; mert az elvont egy — és három — szempontja alatt nincs más és más tekintet, hanem ugyanazon tekintet szerepel; — az orthodoxia pedig két különböző tekintetről beszél, mikor Istent egynek és hármának mondja — egy természetben; három személyében. —

Másodszor: nézzük mi a személy, hogy beláthasuk, mi a személy és természet egymás közti viszonya.

A személy a.) lény, valóság; de mivel a lény állagra és esetekre oszlik meg, e kettő között kell választanunk. A személy b.) állag; de minden állag természet vagy természet rész; a személy e kettő közül ismét az előbbi t. i. c.) teljes természet (natura completa.)

Azonban a teljes természet lehet önmagáé — vagy másé; — (sui inris tota in se, vel alterius) a személy magától értetődik d.) nem másé, hanem önmagáé, végre az önmagában befejezett természet eszes vagy nem eszes, hogy tehát a személy fogalma egészen kész legyen, még oda kell tennünk ezen jegyet is t. i. f.) eszes; s így tehát a személy nem egyéb mint önmagában befejezett eszes természet.

Ezen elemekből alakul a személy meghatározása. Minélfogva a személy egyedi, (azaz nem általános) teljes (az az nem részleges) önmagában befejezett (nem más-é) eszes természet.

Hogy Isten egyetlen egy, végtelen, önmagában befejezett, teljes, eszes természet — az eddig mondotakból kétségtelen. — Benne tehát legalább egy személynek okvetlenül kell lennie. —

Harmadszor: tisztazzuk a természet és személy egymáshoz való viszonyát.

A hol személy van, ott minden bizonyynyalter-

mészet is van, mert nem lehet személy, hacsak már nem természet is, de lehet valahol természet a nélkül, hogy az a természet mindjárt okvetlenül személy is lenne.

További kérdés, e két fogalom: természet és személy akként társulnak-e egymáshoz, hogy egy természethez egy személyiség, és viszont egy személyiséghez csak egy természet fűződhetik.

Az előbbi a Szent-Háromság kérdésponjtja — az utóbbi az isteni megtestesülés vitája; jelenleg csak az elsőt foglalkozunk, vagyis kérjük: egy természetben, legyen az véges vagy végtelen, ismeretani szükséggel csak egy személy lehet-e, vagy nincsen-e abban ellentmondás, hogy az egy isteni természetben személytöbbség fogadtassék el?

Igy a kérdés mibenlétét tisztázva, hallgassuk meg Dr. Hatalát, ki „Az én hitvallásom című művében következőleg nyilatkozik (140 l.)“ Azt mondja az orthodoxia, hogy a Személyek háromsága nem tételezi fel az Istennek háromságát, mint az embereké; sőt éppen ebben áll a Szent-Háromság titka, hogy a mi az emberi természetet illetőleg lehetetlen, az nemcsak lehetővé, de valósággá is lesz az isteni természetben . . . . Nagyon kényelmes érv ez, csak-hogy meg nem áll a józan ész ítélő széke előtt, és az orthodoxia saját vereségét palástolja a titok szóval. A mi nem titok, ha emberekkel történik, ugyanaz nem lehet titok, megfoghatlan valami, midőn az istenséggel történik.“

Mint láthatjuk, érvelésének támpontja ezen gondolat, valami az emberben így van, tehát így van Istenben is; már pedig egy emberi természetben nincsen több személy, tehát Istenben sem lehet személy-háromság.

Ezt már csak azért sem fogadhatjuk el, 1) mert ropant téves következtetésekre vezet és eltörli nemcsak a Személyháromság tanát, hanem megdönti egyszersmind a természetben egy Isten gondolatát is; mert szint oly joggal mondhatnák: az ember hely és időhöz kötött, tehát Isten is ilyen, az ember mástól van, tehát Isten is (!); valamint állítja az emberben egy személy van, tehát Istenben is, szóval a legtökéletesebb lényt Isten a tökéletlenek közé helyezvén, az Isten-eszmét megdöntené. Ezért figyelmet bennünket a bölcsészet, hogy a dolgokról a dolgoknak természete szerint beszéljünk, — ha nem azonos ezeknek természete, eltérők lesznek a tulajdonítványok, melyeket a különböző természetekhez kell kötnünk. Már pedig Isten végtelenül más belalkatu, más természetű, mint mi, nem lehet tehát észszerűleg, ha mindjárt Dr. Hatala mondja is, az emberi lényegben megfigyelt tüneteket, sajátságokat egyszerűen, minden változtatás nélkül Istenre vinni át.

2) Az emberi lélekben a gondolatok és akarások egy lényegűek, ugyanazon szellemerő tényeivel képesek vagyunk gondolkodni és akarni, a mi fölött gondolkodtunk és elgondolni, hogy azt gondoltuk és akartuk. Ebből lát hatni, hogy a mi egyszer szellemileg immanens, abban meg van az alapképesség, hogy többszörösen legyen ön-

magában, pl. az emberi szellem, mikor eszmél (refl-ctát), elgondolja önmagát — önmagában van, mint tény és önmagában van, mint ténykedő, még pedig teljes és szigorú valósággal. — Istennél is, mint szellemnél, meg vannak a szellemi élet mozzanatai, értelem és akarat, mint természetének erőnyilvánulásai. Lehetetlen, hogy Istenben ne legyen értelem és akarat, lehetetlen, hogy ez ne legyen mérhetlen állag, tiszta tény, a legegyszerűbb valóság — mivel pedig Isten csupa értelmiség és önállóság, hogy legegyszerűbb oszthatlan valóságában ne legyen önálló értelem, önálló akarat. A véges szellemek hypostasisában az értelem eseték, nem maga az állag és ezért nem párticipálja az értelem ténye az állag subsistentiáját, hanem azzal együtt tesz ki egy subsistentiát, — Istennél azonban ugy az értelem, mint az akarat állag — egyszerűségénél fogva egy állag, de életműködéseinek önállóságánál fogva hármas.

A személy annyiszor hangoztatott öntudatossága egyikből sem hiányzik, ugyanazon egy állag értelmiségével öntudatos mindegyik, ugyanazon lényeg erejével önálló, végtelen, örök mindegyik. Öntudatával bir egy állagiságának és három személyiségének.

A három személy teszi ki egészen azt az egy végtelen természetet, mert a személyháromság azon egy természet követelménye.

Miféle ellenmondás van abban, hogy Isten ugy értelmének, mint akaratának tekintete alatt önálló legyen? Oly lénynél, ki minden tekintetben önálló.

Miféle ellenmondás van abban, hogy Isten háromszorosan legyen önmagáé (sui non alterius), mikor Isten a hogy önmagától van, ugy önmagában és önmagához is van. Sz. Tamás (contra gent. IV. c. II.) „Opportet igitur, quod Deus in se ipso sit ut intellectum in intelligente; intellectum autem in intelligente est intentio intellecta et verbum. Est igitur in Deo intelligente se ipsum, Verbum.

„Dei, quasi Deus intellectus“. Viszonyban áll önmagához eo ipso, mivel önmagát érti és akarja, már pedig a mi Istenben van (qua quid internum) az valóságos, tehát fennáll Benne ez a hármas valóságos viszonylagosság, három személy. Miféle ellenmondás van abban, hogy Isten valóságos viszonylagosságának tekintete alatt hármas legyen, mikor az istenség önnömagának objectalása. Istenben élő, önálló, a mi értetik — élő, önálló, a mi ért, — élő, a mi szerettetik, élő a mi szeret. Nála tehát élő érti át az élet, élő szereti az élet.

De mondhatja valaki: bennünk is van reflexio és önszeretet, még sincs több személy. Felelet: bennünk a tény eseték — ott nem eseték, hanem állag. Folytatja az ellenvetés: de így is, ugy is csak egy állagnak szabad lennie. Felelet: igaz, hogy egy állagnak, de ennek az egy állagnak valóságos viszonyban kell állania önmagához és az egy állagnak ezen hármas önviszonya constituálja a személyeket.

Megjegyezhető: mindez nem elég világos. Kétségkívvül a dolog belmagyarázata nem világos, nem is lehet világos, máskülönben nem titok, de lehetetlensége sem világos, mivel hármas lehet önmagára irányuló valóságos viszonyában, — és mivel önmagához van ilyen valóságos viszonyban, — egy maradhat az állaga.

De kérdi talán valaki, hogy lehet egy tárgy önmagához valóságos viszonyban; a viszony megkülönböztetést kíván, a valóságos viszony, valóságos megkülönböztetést követel, nem lehet többé egy állagvalóság.

Bármely tárgyat önnönmagától észlelileg megkülönböztethetünk és hogy a véges dolgokban a valóságos viszony miért kíván más és más állagvalóságot, ennek oka *nem a viszony természetében, hanem a dolgok végességében* keresendő; nem is állítottuk sohasem, hogy véges szellem egy lehet állagában és hármasszemélyében. Ugyanis mint *véges* dolgok nem képezhetik a valóságos viszonyoknak terminusát, subjectumát és fundamentumát is — egy és ugyanazon valóságban; de Isten végtelen — a végtelenség pedig minden tökélyösszefoglalója, birtokosa, meg van benne a viszonylagosság tökélye is (habet rationem et absoluti et relatiui). Az egész teljesség a valóságos viszonynak subjectuma is, terminusa is, fundamentuma is.

Vagy talán nem fogjuk azt gondolni, hogy Istenben a viszonylagosság kerek lehetetlenség — inívvél a mi egyszer a teremtményekben lehetséges, sőt van is, mind az legfensőbb forrását Istenben leli föl, ez a valóságos viszony eminentiája. Ha Istenben nem lehet valóságos viszonylagosság — akkor nem lehet a földi dolgokban sem. Sz. Tamás: „Nulla substantia, quae est in genere, potestesse relatio, quia est definita ad unum genus; sed essentia divina non est in genere substantiae, sed est supra omne genus comprehendens in se omnium generum perfectiones unde nihil prohibet, id quod est relationis in ea inveniri.“ (de pot. g. 8).

Ellenteleink azt mondják, mégis csak lehetetlen a Szent Háromság tana, mert ha egy a természet, egy a személy is. Mi megfordítjuk a dolgot, bizonyítsák be, hogy egy *végtelen* természetben *tiszta lehetetlenség*, hogy több személy legyen. A személy csak úgy lehet személy, ha minden tekintet alatt másól különböző. Mind a három isteni személyben meg van mindaz, a mi csak a személyhez kívántatik, birnak természettel, mely tiszta állag, önmagában teljes értelmi — egyedi, mert az a természet egyetlen és minden más természetről különböző. A természet működési forrás (principiump operationis) és személyiség annyit kíván, hogy eszes természet talapzatára épüljön, de hogy az a természet mennyit bir meg, mily benső viszonylagosságokat involvál, az más kérdés és ettől függ a személyiség egysége vagy többsége. Természet és személy nincsenek egységükben elválaszthatlanul összekötve, ugyanis lehet természet a nélkül, hogy birná saját személyiségét, valamint a véges lényeg megmaradhat ugyanazon lényeknek — ugyanazon valóságnak és megszünhetnek hypostásis lenni — úgy a végtelen lényeg lehet természete egységében több hypostásis. De az isteni személyeknek egymás között is teljesen, tehát a természet szempontjából is különbözőeknek (más és másnak) kell lenniök. Honnan következik, hogy több személy ne lehessen egy természetű? Faji (elvont) természet egységet már a véges dolgokban is látunk és ne feledjük, hogy minden elvont lehetőségnek valamely módon (formaliter vel eminenter) konkrét igazság az alapja. Emelkedik a megfigyeles, ha meggondoljuk, hogy az isteni természetet a legközlékenyebb (communicabiliis) A személy-többség nem

von maga után teremtést, mert egy teremtetlen természet közöltetik; — nincs a személyek között egyikben sem több tökély, mint a másikban, mert mind a háromnak ugyanazon természet nyújtja tökélyeit.

A Szent-Háromságban oly kevéssé van ellenmondás, mint abban, hogy a körnek egy középpontja mellett *több* periphéria-közpoit körül futó pontja legyen; — mint abban, hogy *egy* anyagi kiterjedésnek *három* iránya legyen; — mint abban, hogy egy szellemnek értő, akaró stb. ereje legyen. Ugy lehetnek a személyek egymásban, mint három egyenlő kör lehet a térfogat azonosságában.

A Szent-Háromságról a lehetetlenséget hirdetni észbeli tulkapás, — ha nem tudjuk világosan kifejezni és megokolni — nem tudjuk lehetetlenségét sem bevitanni, — mint az ég csillagairól sem mondhatjuk meg, hogy hány van, azaz: melyik azon mennyiség, a meddig számuk fölér, ugy nem mondhatjuk meg a számot sem, melyet lehetetlenség volna felül haladniok.

S. N.

T Á R C Z A.

A nőhöz.

*Benéztem szívedbe, drága szent hitünknek
Fényétől mosolygó me szép szentélybe.
Sok csillagot láttam, az erény csillagit
Kirágyogni ebbe a hűhideg éjbe;
Mit „Korunk“-nak hívnak a kérkedő bölcsek
S írják a foliánst, a sok musa-lapot . . .
Izzó szenvedélyük nyugtalan hevében
Letagadják Isten, ezt a fényes napot . . .
És mit adnak azért, ami ugy vigasztalt?
Mít akarnak adni szent hitünk helyébe?
Nyugtalan éjszakán hordoa álmainkat,
Sárt dobnak a legszebb érzelmek egébe . . .
S mi lesz az életből, melynek nincsen napja?
Minő szívár mező, hol virány nem éled!
Mégfosztva a hitnek örök vigasztától,
Mivé lesz a könnyvel, buval terhelt élet . . . ?!*

*Nő vagy. Büszkesége szép s gyöngéd nemednek,
Hervadt virág láttán is könnyed fakadna!
Oh ez érzés erő, mindennek a lelke:
Világot mozgató szerelem hatalma . . .
Szeressétek a kit mindenki megvetett
S hozzátok menekül, mint bujdosó árva,
Hadd legyen a szent hit, amiként régen volt,
Meleg részvettetek bitorába zárva . . .*

*Még nagyobbak lesztek egy csodás fenségget,
A hit védelmének küzdterére állva.
Bübijos kebletek fényugaráitól
A hideg közöny is szíven lesz találva.*

*S a megtisztult család szentelt talajából
Kiszövell a hiteknek érénytermő ága,
A megtért kebleknek örömkönyve mondja:
Ti vagytok az élet igaz boldogsága!*

(Budapest)

Fülei Szántó Hajos.

AZ UDVARI FODRÁSZNÁL.

Németből: Veress Zsigmond.

Az 1785-ik év május havának egyik szép napján a késő reggeli órákban egy kedves leányka ül, — körülbelül 19 éves — Bécs külvárosai egyikében szegényes padlásszoba ablakánál, szöke fejcsékéjét gondtelen támasztja kezére s a felhőtlen tiszta égre bámulva, mely ragyogó kékséggel terült el a házak felett. Kek szemei könnytől csillognak s vonásain mély fájdalom tükröződik vissza. Az utóbbi időben a szükség és nyomor minden keserűségével árasztá el, s reményét, mely eddig éltette, s melynek segítségével egy némely súlyos terhet is könnyen elviselt teljesen megsemmisítette.

Mintegy három évvel ezelőt, atyja — ki mint katonaiszt dicsőséggel harczolt több ütközetben — nehéz sebe miatt kapitányi fizetésének felével, mint ideiglenes nyugdíjjal egyidőre nyugalomba kényszerült vonulni. Lehet mondani, hogy nagyon takarékosan éltek, még háziörömköket sem engedtek meg maguknak, csak a zene volt az, mely mindkettőjüket szabad óráikban csendes boldogságba ringatá, mert Augusta nagy gyakorlottsággal és érzelmeteljesen játszott a zongorán. Boldogult anyja valóságos zongoraművésznő volt, s leánya pedig értelmes és szorgalmas tanítványa.

Atya és leánya csendes, viszonyszeretettől édesített életet éltek. Azonban ezelőtt mintegy három hónappal az atyát a hadügyminiszterium tartós szolgálati képtelensége miatt eddig élvezett nyugdíjának elvonása mellett, a hadsereg kötelékeiből elbocsátotta, későbbi nyugdíjjal kecségtétvé, mert most nincs oly helyzetben az állam, hogy nyugdíját fizethetné, s így minden igaz hazafinak az állam szorult helyzetében áldozatot kell hoznia.

Az öreg katona a fájdalom és harag miatt egészen magánkívül volt, hisz nem elég áldozatot hozott-e a hazának a véres háboruban, melyben jelen volt? Életét bátran áldozta hazájáért, és sebe miatt sem zugalódott, melyet ő hazája védelmében kapott, s melyt ő nemcsak a katonai szolgálat folytatására, hanem bármely polgári állás betöltésére képtelenné tette. Kívánhatják e, hogy most koldusbotot fogjon kezébe? Azt nem akarhatja a császár, hogy egy derék katona éhségnek essék áldozatul, mialatt a nagyok az ország zsirjából kényelemben dözsolének. Ez a parancs csak olyanokra vonatkozhatik, a kiknek azonkívül is van miből megéljenek; de nem olyanokra, kik csekély nyugdíjból tengetik nyomorú életüket. Azonban bármerre folyamodott, hogy a nyugdíj további kiutalványozását sürgette, szánakozó vállvonítással, sajnálkozással, s későbbi jobb napok reményével való vizagszálásokkal fogadták.

A midőn már békétlenkedni kezdett, mindenütt zárt ajtókat talált, s sehova sem engedték be. Ezen időben II. József császár, a kiről meg volt győződve, hogy neki igazságot fog szolgáltatni, körutrá volt s csak a tegnapi jött ismét Bécsbe.

Mily borzasztó vigasz nélküli időt éltek át az utolsó hónapokban! Semmit sem tudtak megtakarítani, s csak azon kevés pénzre voltak utalva, melyet Augusta szerzett. Ha még oly szorgalommal adott volna is ezután, mint eddig zongora-órákat, s ha világos reggelig ült volna is a himző rámanál, takarékosága hiába való volt, s már egy-egy jobb időkre emlékeztető értékes tárgy kezdett elvándorolni. Hogy a szerencsétlenség teljes legyen a fájdalom és igazságtalanság következtében az atya ágyban fekvő beteg lett, s így idejének legnagyobb részét a helyett, hogy dolgozhatott volna, atyja ápolása foglalta el. A jobb ruha és butor-darabok közül egyik a másik után lett eladva, mert hisz szegények rokonok és barátok nélkül álltak. Végre Augusta utolsó birtoka, a zongora is, melyhez annyira ragaszkodott, az egyedüli örökség anyjától, a zsidárushoz vándorolt.

Az atya valahára egy kissé egészségesebb lett, s ekkor az a gondolata támadt, hogy az udvari irodába menjen, hogy a császárnál magánkihallgatást eszközöljön ki. Iszonyu volt Augustára nézve az, midőn atyját eltávozásra készen a foltozott és kopott egyenruhában megpillantá; a jobb ruháikat már eladták volt. Zokogott a mély fájdalomtól, s hogy így kell atyjának az udvari piperkéczők elé lépni, a szégyen égő pirja borítá el arcát. S midőn atyját az ablakból az utcára lépni látá, s hogy jobbra majd balra tér, érzé, hogy az életének legnehezebb pillanata.

Változó érzelmek között várta atyjának visszatérését. Miután magát jól kisírta, csendesesen, észrevétlenül ismét belopódzott szívébe a reménynek egy sugara, s bizott, hogy József császár, kiről mindig oly sok jót hallott, atyjának igazságot fog szolgáltatni. Akkor ismét boldog lesz életük, s talán szívének egy más édes vágya is teljesedésbe fog menni. Leopold szülei ugyan gazdagok voltak, kin Augusta az első és legosztatlanabb szerelem összes varázsával függött, s így elnézni nem fogják, hogy fiuk egy szegény leánynyal keljen össze, s gazdag menyasszonyt óhajtottak számára, mégis több idővel ezelőtt, midőn egy hosszabb üzleti utazásra indult, így szólott hozzá: „Hű maradok hozzád, s csak te képezed életemnek szerencsés-jét! Hatalmasabban vagyok szöke hajfűrteid által hozzád csatolva, mint a legerősebb lánczszal, mely kötélek szétéphetlenül hálózott körül.”

Ez alkalommal tegezte először, s aztán oly hévvel zárta karjaiba, s csókolta meg virágzó ajkait, hogy azt gondolta, miszerint a boldogságtól el kell olvadnia.

És erre gondolt ismét, s ajkai körül mosoly játszadozott, s arcán oly biborrózsák viritottak, a milyeneket rég nem lehetett arcán látni.

(Folyt. köv.)

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

— **Vidéki levél.** A kaáli egyházközség híveinek száma hat év alatt 120 lélekkel, a bööi hívek száma alig két év alatt 19 lélekkel szaporodott. Szent-háromságon, Selyében, Jobbágyfalván stb. igen-igen számosan tértek a közel multban s térnek naponta vissza az egyház kebelébe s ha egyházmegyénk rendelkeznek alappal, hogy Járóba, Nyárádszeredába, Magyarosra s megyénk területén illetén filialis hitközségekben, a hol a katolikus hívek száma már is oly tekintélyes, hogy igen szükség volna egy-egy lelkész tanító állomás felállítására s ha ez megtörténhetnék egész határozottsággal állithatom, hogy százszor sőt ezerszer több előnyt nyujtana egyházmegyénk hívei számának szaporodására, mint a protestánsok felállított missioi Csik-Szeredában, Gyergyóban stb. a hol számkukra az üzleté lepegányosított házassági szövetség könnyű felbonthatása kerithet egy-egy szerencsétlent meggyőződése ellen s ott lelki gyötrelmére hátójukba. — Eddig számtalanszor hallottam, ott, a hol protestáns atyánkfiai egy kis sé lépre kerültek, azzal menteni ki magokat: különben mind egy Istent imádunk, de már most egészen kiszögellett, hogy a mint Lepsényi Luther életéről irt s megdönt-hetetlenül elérvelt kritikájában bizonyította csakugyan protestáns atyánkfiai Krisztus tagadók. — Ugyan is Böönvü kisközséget, mely mint egy 50 házszámot tesz ki, két-féle vallásuk lakják róm. kath. és reformatusok, noha remélien lehet, hogy itt is nem sokára meglesz az egy akol és egy pásztor; újabban a hiveim száma négy családdal szaporodott, a kiket a Fárizeus pardon! mert az én vagyok, mivel a buzgó Tiszteletes a palinka mamorába fuladozva éjszakának idején, az ablakomon át nekem rikácsolta be, te Fárizeus!!! Igen és azzal akarta új hiveimet visszaretenteni, ha katolikusok lesznek, az Istenöket tagadják meg, a mihez commentár nem szükség, hogy ök csak ugyan nem azt az Istent imádják a kit mi, mivel mi csak egy és ugyanazon öröklétü Mindenhatóságban hiszünk a kiben három személy van u. m. Atya, Fiu és Szent Lélek s ezen retentő terrorizálás eredményhez nem vezetvén, a Tiszteletest, a különben rákészült s az egyházi üdvezítő karjaiba sietve siető visszatérőnek, a Kálvin törvénye utódaí által hozott és szentesített fizess, fizess és ismét fizess kemény paragrafusokkal idézte oly formán, hogy ha ezeket nem teljesitenék, meglehetnek győződve róla, hogy elbocsájtásra nem is számithatnak?

Bööben, 1889 év. június 1-én.

P. Lukács Ádám,
lelkész h.

— **Ha valamely község részéről** a plébánosnak és mesternek a községi erdőből kijáró failletmény jóvőre készpénzben való bevásárlás által rendeltek beszerzettetni s az arra szükséges költség községi lakosokra kivetetik, ezen eljárás adókiivetést tartalmaz, mely a törvényhatóság jóváhagyását nem mellőzheti.

Ily értelmü kijelentés foglaltaik a belügyminiszternek S. vármegye közigazgatási bizottságához mult évi december 30-án 84,128 szám alatt következő rendeletében: A czimnek folyó évi május 11-én 854. szám alatt a vonat-

kozó elsőfoku alispáni határozattal egybehangzólag hozott határozatát, melyszerint B. I. és érdektársai m—i lókosok azon kérelmükkel, hogy az m—i róm. kath. p. c. b. nos és mester failletményének miként való kiszolgáltatása tárgyában M. község képviselő testülete által 1887. évi jan. hó 9 én hozott határozat megsemmittessék, elutasittaitak azon okból, mert a szóban forgó ügy már-már határozatokkal elintéztetett; B. J. és társai fellebbezése folytán felülvizsgálván, következőleg határozott: Miután a m—i főkegyháznak anyaegyházzá alakulására vonatkozó alapotmánybói, nem különben a plébános és mester díjeleléből kitünik, hogy a plébános s mestert illető fajárandóság kiszolgáltatására a község, mint politikai testület köteles és így a községnek a fajárandóság kiszolgáltatása tárgyában hozott azon határozata, melyben megváltoztatásával a korábbi gyakorlatnak, mely szerint a failletmény a község erdejéből szolgáltatott ki, a fának vásárlás utján való beszerzését állapítja meg és az emiatt szükséges költséget a község lakóira különböző kulcsok szerint kivetí, községi adókiivetést tartalmaz; miután továbbá a községi adó kiivetését tartalmazó képviselő-testületi határozat az 1886. évi XXII. t. cz. 24. § a alapján törvényhatósági jóváhagyást igényel: miután végül a kérdéses képviselő testületi határozat ily törvényhatósági jóváhagyást maig sem nyert, hanem annak végrehajtása folyamán emelt panasz következtében a jelen ügyben egyéb hatóságok és hatósági személyek hoztak határozatokat: a közíg. bizottságnak most fellebbezés alatt álló 854—88. sz. határozatát, valamint a f. évi 2359. számú alispáni határozatot, nemkülönben az 1887. évi 1671. számú főszolgabírói s ugyanazon évi 14755. és 15913. számú alispáni határozatokat az 1886. évi XXI. t. cz. 10 § a alapján ezennel hatályon kívül helyezem és rendelem, hogy M. község képviselő-testülete által az m—i plébános és mester fajárandóságainak mikénti kiszolgáltatása tárgyában hozott határozata az 1886. évi XXII. t. cz. 24. § a alapján törvényhatósági jóváhagyás alá terjesztessék.

Irodalom.

Észrevételek

a Fülöp Alajos Aksciómáiról irt „Könyvismertetés“-re.

— Folyt. —

Az író mondja, de maga sem írja alá, s ha lelkiismeretből mondotta azt a mit tudott, és nem írta alá, akkor remélem, nem számít a többi olvasók aláírására sem. Hogy ama kettőnek, különösen egyiknek, a ki magam volnék, aláírására nem számít nagyon helyesen cselekszi, s hogy miért lejjebb megmondom.

Igaz. Annak a fennebb emlitemetemetőnek kijárátánál mindannyiszor ott van két betű. Egyik az ábécéből a legutolsó, a Z; a másik, hogy az aláírás komédiája annál teljesebb legyen, ez első az Á. Összetoglalva: Z. Á. Érdekes betűpár, ha úgy tetszik, pár betű. Én a Z betűből azt olvasom ki, hogy valamint ezzel vége az ábécének, ugy az ama temetőben elhantolt aksciómáknak is vége; de az Á betű reményt nyujt nekem, hogy azokra még

derengni fog a feltámadás Hajnala; hogy vannak ezután is lesznek szakemberek, kik az „Aksziómák Gyűjteményé” vel nem kapzabatyárokodnak, hanem elismerő iratokkal keresik meg a gyűjtőt és fordítót, a mint tette ezt a Magyar Tudományos Akadémia és mások is.

Könyvismertetőnek általam fennebb szöszerint idézett ékes (?) mondásában van még egy fontos, s ez az, hogy „épen kettő kivételével” aláírná t. i. a „K.”-nek minden egyes olvasója az ő cikkét. Az ember azt hinné, hogy ez tréfa, pedig hát ez komoly dolog. Aláírás, minden egyes, épen kettő kivételével. Pompás! Jó, hogy kivétel is van. Nem hiába jelentette ki könyvismertető, hogy ő professor is. Látszik a kivételről. Meglehet éppen mathesis professor. Arra mutat; „minden egyes.” épen kettő.

Ezeket még így úgy érteném, de azt nem, hogy milyeneknek tartja a „Köz.” olvasóit. Talán azt hiszi, hogy azok úgy röptében adják neveiket olyan iratra, melyet szerzője sem ír alá? Talán azt, hogy a bölcsesség követ, az aranycsinálás mesterségét ő találta föl? Már akár az egyik, akár a másik, akár mindkettő álljon, de az szent igaz, hogy én alá nem írok s Fülöp Alajosnak is a jövő heti vasárnap megüzenem, hogy alá ne írjon oly dolgozattal, melyből lépten-nyomon szerzőjének a közmondások természete- és mivolta felől való tájékozatlansága tűnik ki,* a mennyiben a „mosdatlanszajú” néhány aksziómát a gyűjteményből gondosan összekeresgélvén, a gyűjtőnek, mint papnak, a helyett, hogy az aksziómákról beszélne, erkölcsi szemrehányásokat tesz.

Irta volna azt, hogy pap ne foglalkozék az aksziómák gyűjtésével, hamár azok csakugyan oly természetűek, akkor mindjárt világos lenne a dolog; hanem nekem az esetben is a magyar irodalomtörténet nevében föl kellene szólalnom, mert a magyar egyházi férfiak, hogy csak a költészetről szóljak, annak minden fajtát előszeretettel és eredménnyel művelték; ők voltak — a többiről hallgatok — a szerelmi líra megteremtői is. —

Rátér könyvismertető Fülöp A. nyelvtani botlásaira is. Föliidézi a következő szokat: „hídj,” „a négy égbekiáltó tünök,” „ötet,” „aztat,” „mindétiq,” „mindétiqlen,” „mensz.”

Hic Rhodus, hic salta! Az ember azt gondolná, hogy itt most könyvismertető nyelvészeti dolgokra tanítja a szerzőt, holott csak nyelveskedik. Első tekintetre úgy látszik, mintha vak vetné világtalannak; pedig nem úgy van. A vak beszél a színekről annak, a ki, ha nem is lát tisztán, de mégis a színeket sejtíti. Fülöp-prél megróvja a „hídj” alakot, melyet neki én is javításra kijelöltem volt, maga pedig t. i. a könyvismertető ugyanazon cikkben a 142 lap, 2. hasáb 3. ik bekezdésében így használja amaz ígét. „S nehogy azt higye.” Sem a „hídj,” sem a „higye” alak nem grammatikai. Iskolás gyermekek is tudják a lesz, tesz vesz, hisz, visz, igék ragozását. Igen, hogy az imperativus alanyi alakjában a j. jellegbetű a gy-be beleolvad, ha úgy tetszik, onnan kivész. Így származnak a következő alakok légy, tégy, végy, higj és vigj. Ezek az igék egy kategóriába tartoznak, s ha a higye alak jó, akkor az egynek

kedvéért a többit is így kellene formuláznunk: légyj, tégyj végyj, vigyj. Kivételt nem tudok. Egyébiránt ez a dolognak csak alakani oldala, de a higye alak hangtani szempontból sem jó.

Nem j hangzik ott a kiejtésben, hanem a gy mellett még egy gy. De minthogy a hangtan a helyes írásban csak irányadó, azért tekintettel kell lennünk az alaktanra is. Ezért nem helyeslem a higye, nem a hídj alakot sem.

Egyébiránt higye szóval nekem nem kevés dolgom volt. Cikkeimben, ha ide oda küldöttem, a higye alakot egy interpolált j-vel megszaporitották. Ha rám nézve idegen laphoz kopogtattam be, studiumot csináltam abból, hogy soraimban a higye szó eléforduljon. Szerkesztő-e, korrektor e, de egy sem maradt nekem a j-vel adós. Szedettem a nyomdában egy cikket. Gondosan bevittem abba is a „higyek” alakot. A betűszedő gyerek, hogy több dolga legyen, az én szómat egy j-vel gazdagabbá tette. Kikorrigáltam háromszor. A harmadik javítást magam vittem a nyomdába. Első kérdésem is az volt a gyerekhez: ismeri-e a deletaur jegyét. Igen, volt az őszinte felelet. — Miért nem töröld ki azt az átkozott j betűt onnan? — Azt nem kell, istálom. — Vedd ki azonnal! — Azt nem kell istálom. — Vedd ki! és kivette nagy nehezen. De alig tettem ki a lábamat a nyomdából, a zsidó nyomdász, mint-hogy a gyerek az ő parancsolatjára sem merészkedett, maga tette bele az én kedves j betűmet. Elég az hozzá, hogy a nyomtatvány oly számba megy, mintha még a j betűt is én irtam volna bele. Én nem szeretem. Ha valaki meggyőző ama j jogosultságáról, kész vagyok visszavonni az ide vonatkozó állításaimat, de addig állok mellette.

„A négy égbekiáltó bünök.” A latin nyelv befolyása alatt született szóvonati arkhaismus, adjuk hozzá: barbarismus. De ki tehet róla, ha Fülöp elég következetesen a kátéből átírja, s ha régi dolgok magyarázatánál a tárgyhoz simulva (félélvel is él? Nem érzi-e könyvismertető az arkhaismust minden alakjában a biblia legujabb magyar fordításán is? Forgatnók ki csak a bibliát a maga régies, ódon színezetéből, stílusából: nem érzék-e meg az arkhaismus hiánya? Tárkányi Béla igen helyesen fogta tel ezen elvet. Arany maga is használt ily kifejezést: „Benne lakván háromszáz vitézek.” Van eset rá, hogy a számszó által jelzett nevet semmi szín alatt nem lehet egyesbe tenni. Például: „Melyek a hét főbünök?” E kérdésben a „hét” jelző egyesbe kívánna jelzettjét, a „melyek” pedig többesbe s mivelhogy mindkét jelzőre szükségem van, a „hét” vonzó hatását nem veszem tekintetbe, de igen a „melyek” ét. A „hét” szót nem hagyhatom el, mert a gyereken segíteni akarok, a kérdésben előre jelezvén a főbünök számát. A „hét” jelző kedvéért sem tehetem egyesbe a kérdő szót, mert akkor kevesebbet mondanék, mint a mennyit akarok, és lenne a kérdés így. Melyik a hét főbün? Szükségképpen meg kell érnünk az előbbi kérdő alakkal. Tetszik? Nem tetszik. Mindegy, de így van.

„Ötet,” „aztat.” Sokszor hallom az uri és uribb állásuaktól. Az igazi plebs szájából nem hallottam egyszer sem. Azonban tudom, hogy a cseléd az uri beszédből ideje-korán elsajátítja a nyelv eme gyönyörű mákvirágit. Egyébiránt meg lehet találni Kölcsey prózájában is, meg

*] V. ö. a kérdésben forgó könyvismertetőt és az aksziómákról általam fennebb adott és azután idézett meghatározást. B.

a hirlapokban, csaknem minden nap. Rossz. Gyűlölem mind a beszédben, mind a stílusban; de ha már usus ingvae, és az usus másodtörvény, mit tegyünk ellene? Tetszik? Nem tetszik? Mindegy, de úgy van.

„Mindétig“, „mindétiglen.“ Népies szók, mindkettő provinciális. Népies voltuknál fogva a népeletből sarjadzó akcióknak fordításában nem inditok ellenük író háborút. Tetszik? Nem tetszik? Mindegy, de úgy van.

„Mensz.“ Hát ez sem tetszik? Hisz a megy törzs mellett a nyelvtanok rendszeren fölemlítik a mén alakot is. A népdalban ez áll:

„Bogár Imre lánya férjhez (ejtsd: férhez!) mén.“ A mén törzs itten nem elbeszélő mult, hanem éppen beálló jelen, harmadik személy s miért ne lenne szabad abból 2-ik személyt képezni? . . . Jó könyvet nevezek meg, jót, melynél jobbat az általam eddig ismert valamennyi különböző tárgy tankönyv között nem találtam. Az a könyv. Szinyei dr. Iskolai Magyar Nyelvtana és Rendszeres Magyar Nyelvtana. A mén törzset mindkettőben megtalálhatni Nem csak ez, hanem a beálló és folyamatos jelen többet 2-ik és 3-ik személye is (mentek, mennék) határozottan föltüntetik a men jogosultságát. Tetszik? Nem tetszik? Mindegy, de úgy van.

Van a „Könyvismertetés“-ben, a mi pedig esztetikai czikk akar lenni, egy sajátos grammatikai hiba; egyedül súlyosabb, mint a Fülöp könyvéből fölidézett valamennyi hiba (?) összesen. Rejlík pedig az a következő ékes kifejezésben: „Egy diszverset még végül szabadjon felemlitenem.“ -- Már most ne szabadjon, hanem legyen szabad nekem is e diszmondást grammatikai szempontból mutatnom be. En, mikor az iskolának csakis a padjára kellett ülnöm, úgy tanultam, hogy a „szabad szó melléknev s nem az igei, hanem a névragok adandók hozzá. Most pedig legyen szabad azt is mondanom, hogy a „szabadjon“ alakot éppen kritikusknak használni nem szabad. Tetszik? Nem tetszik? Mindegy, de úgy van.

Általában — bátor vagyok hangoztatni — Fülöp munkájában találhatni oly szókra és szólás módokra, minők csak a székelynép nyelvében vannak meg, de az irodalomból a két utóbbi században mintegy kivesztek. Én ilyeszerű munkában nagyrabecsülöm ama szókát és szólásmódokat, azért, mert általuk az irodalmi nyelv kincstárát látom gazdagodni. Tudomásom szerint Pázmány nyelve is tehát az új magyar nyelv provinciális, a tiszai nyelvjárás volt, s mivé notte ki magát? Mai birodalmi nyelvünké. Nem használta-e Tompa is a maga költeményeiben a vidékies és népies szókát és szólásokat? Nem adá e Arany János is lelkes magyar asszonyinak, Rozgonyinének, szájába a kifejezést: Befordulok egy kicsinyég öltöző szobámba. ? Nem vitte-e be Arany a Toldy-trilógiába a Szalontán és vidékén divatos népszólásmódokat? Nem sürgette e Hugo Viktor is, hogy a költő ne válogassa a szót, ha mindjárt az utcai gamin szájából hangzott, vagy éppen a fiakeres ajkáról csattan: el? És végül nem hallhatni-e a szalonban is akárhányszor eredeti népies kifejezéseket? Kétségkívül igen. A népeletből táplálkoznak a költők is, ha másszerű tárgyak elfogyott; ha kifejezéseik a sok használat miatt erejüket veszítették, odátérnek vissza a népeletbe és a nép

nyelvéhez. Még az urfi gyerekek is eltanulják a nép szájából a szép verses mondókat, balladatörvedéket. U ni gyerekek szájából hallottam az utcán ezt az igazi nép-es elfogásról tanuskodó verstörédéket.

„Beletették lepedőbe,
Kivítették a temetőbe;
Két kutya huzta,
Nyuzó Peti nyuzta.“

Nos, ha már a költők annyi és oly rendkívüli szabadságot engednek meg maguknak: Fülöp Alajos miért ne élhetne szükség esetén arkhaismussal, olykor solocismussal, főképp pedig a neologismussal mellett provinciális kifejezésekkel is a különböző időkben, különböző körülmények között, különböző felfogásu egyének által komponált akcióknak fordításában?

Volt idő, hogy a grammatika „némely szókát barbárszókknak nevezett s az irodalmi nyelvet annyira megkötött idiomának“ nevezte, hogy a költőnek és írónak tiltva volt más szót használni, mint a melyik az akademia szótárában is előfordult. E zsarnokság pár századon keresztül uralkodott Francia- és Olaszországban s kisebb mértékben másutt is. Nagy gonddal és aggodalommal keresték össze az írók a szókát és ijedve törülték ki, ha nem találták meg a törvényes szótárakban. . . . „A modern írók azonban az egész művelt világon lerázták ezt az igát.“ (V. ö. „Kos-oru.“ V. köt. 67—68. l.) Tetszik? Nem tetszik? Mindegy, de így van.

Én a „Magyar Nyelvőr“-nek az újabb magyar grammatikai irodalomban feltüntetett vívmányait tiszteletben tartom, a körülményekhez képest veszem használatba, de a régi nyelvelékekben, vagy a nép nyelvében élő formákat, ha ez utóbbiakat az irodalomba elég jogosan be is viszik, megostorozni, leköpdösni, arcul verni, temetőbe hurcolni hajlandó nem vagyok. Tetszik? Nem tetszik? Mindegy, de így van; mert nem lenne értelme annak, hogy a „Nyelvőr“ a provinciális szólásokat gyűjtse, a régieket és homályosokat megmagyarázza, ha csak ez által az irodalmi nyelvet nem akarná gazdagítani.

Jóllehet, hogy már most is soká vettem igénybe e becses lapok hasábjait, mégis a T. Szerkesztőség szives engedelmével még néhány észrevételt tenni bátor leszek.

Egyik az, hogy könyvismertető a theologiai tudományokból rapsodikus kurjongatással osztogat leczkét. Fülöp A.-nak a nagyobb és kisebb profétákról szóló és a gyűjteménybe általa fölvevett régi latin versek tartalmának hamis volta miatt. Ime, a könyvismertető által idézett egyik hely:

„A nagyobb proféták:

„Isa-, Jerem- cum Bar-, Ezechi-, Danielque prophetae.“ Könyvismertető ebből a versből öt nagyobb profétát olvas ki. Szinte eretnokséggel vádolja Fülöpöt, a gyűjtőt, hogy ő, mint theologus e régi latin verset a gyűjteménybe fölvetve. De nekem úgy tetszik, hogy itt a tojás tanítja a tyukot, a vak ismét beszél a szinekről annak, a ki határozottan jól látja azokat.

Nézzük csak a dolgot közelebbről. Először is állapítsuk meg hogy Baruk, ki a nagyobb proféták sorában fordul elé vajjon proféta e vagy nem. Én a mondó vagyok, hogy a kinek a szentírásban jövedőlése van, az proféta.

Baruknak pedig a Tárkányi által fordított és az apostoli szék jóváhagyásával kiadott „Szentírás“-ban 879-988. l. valamint más kiadásokban is „Jövendőlése“ foglaltatik: tehát őt az egyház prófétának ismerte s annak ismeri ma is.

— Folyt. köv. —

— **A mi dekatholizált egyetemünk** — című nagy feltűnést keltett munkából, amelyet Doctor Romanus i-t, tudvalevőleg két kiadás jelent meg a múlt évben Bupapesten, a Hunyadi Mátyás intézetnél (IV Zöldfa utca 43) A második kiadásból még több példány áll rendelkezésre, a nyelvek ergasacra ft. dr. Walter Gyula, főmegyei könyvtárnoknál rendelhetők meg Esztergomban. A könyv különben 1 frtért kapható a nevezett intézetnél. Ugy az ergasacra, mint a készpénzbeli megrendelések fejében a könyv bérmentve küldetik szét. Különösen a középiskolai ifjúságot figyelmeztetjük e könyvre, mint a mely a jövő tanévvel a budapesti egyetemre iratkozik be. Fölötte hasznos lesz, előzetesen megismerkedni a főiskola és tanárainak szellemével.

— Megjelent: „**Magyar Sion**“ Egyházirodalmi folyóirat. III. évf. 5. füzet. Szerkesztik: dr. Prohászka Ottokár és dr. Walter Gyula Esztergomban. — Ára egész évre 6 frt.

— „**A kath. hitterjesztés lapjai**“ Képes havi közlöny. VIII. évf. 6. füzet. Szerkeszti Nogély István Nagyváradon. — Ára egy évre 3 frt

„**Katholikus Hitoktatás**“ Havi folyóirat. IV. évf. 6. szám. Szerkeszti és kiadja Fonyó Pál Sükösden (Pestmegye.) — Ára egy évre 3 frt.

„**Egyetemes közoktatásügyi szemle**“ I. évf. 10 sz. Szerkeszti dr. Jancsó Benedek tanár Budapesten. — Ára egész évre 4 frt, fél-évre 2 frt.

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— **Kegyelmes püspök urunk** ő nagyméltósága apostoli körutjából f. hó 11 én szerencsésen visszaérkezett székvárosába 13-án pedig a központi papság és tanári kar tisztelgését fogadta.

— **Zlamál Ágost** gyfehérvári gymn. tanár, a tanári szakvizsgálatot dicséretes eredménnyel tette le. Szívből gratulálunk!

— **Hálás köszönet.** Nagyméltóságú Lönhárt Ferencz püspök urunk „a csiktusnádi rk. hitközségben beállított élő rózsafüzér társulat szabályszerű igazgatására és a nyert jogaim gyakorolhatására főpásztori engedélyt s a társulat minden egyes tagjára apostoli áldását szívesen adni s céljaira saját pénztárából 20 frtot küldeni kegyeskedvén, ezek által csekélységemet, a 120 rózsában levő 1800 tagtárral s összes híveimmel együtt újjabban is teljes és örökös legmélyebb hála-ra kötelezett! Melynek folytán ezen aldozatkész kegyes jóságát s hogy „ebbeli buzgó törekvésünk — Istennek nagyobb dicsőségére minél sikeresebb s áldásosabb legyen, azért a bold. Szűz Anyához emelt főpásztori buzgó kérését“ — nem-szűnünk meg egyenkint és együttesen, mindennapi imáink s olvasó végzéseinkben áldásos hoszu életeért s örök boldogságáért hön esedezve teljes szeretettel viszonzni! Mely legmélyebb álnánka nyilvánítom. Csik Tusnád 1889. június 6. Konecz István, plébános.

Kiadja: Az erdélyi róm. katn. irodalmi társulat. Főelős szerkesztő: Dr. TODOR JOZSEF. Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, PAL ANTAL, PAL ISTVAN, STRAUBERT ÖDÖN.

Nyomatott Papp és Ferdinándnál a püsp. lyc. nyomdában, Gyulafehérvárrt.

A károlyfehérvári püspöki lyceumban tartandó vizsgák rendje az 1888-89-ik tanév második felében. Junius 12-én d. u. 4 órakor az előadások beszüntetése. 17-én a III és IV. theologusok vizsgája az Erkölcstanból. 18-án az I. II. évi theologusok vizsgája az Öszövetségi-Szentírásból. 22-én a III. IV. évi theologusok vizsgája a Dogmaticából. 24-én az I. II. évi theologusok vizsgája az Egyháztörténelemből. 27-én d. u. az I. II. III IV. évi theologusok vizsgája a Németnyelvből. 28-án az I. II. III. évi theologusok vizsgája a Bölcsészettől. 28-án d. u. Osztályozás. 29-én „Te Deum“ Fensőbb jóváhagyással az igazgatóság.

— **A székelyudvarhelyi r. k. főgymnáziumban** a rendes évvégi vizsgálatok f. h. 17-én veszik kezdetüket és 25-én érnek véget; 29-én a tanév ünnepélyes bezárása. —

— **Az országos kath. tanítói segélyalap,** iskolai ösztöndíjak, és segélypénzek adományozásával működését ez évben is folytatni fogja. Miért is mindazok, kik az alapszabályok 8 és 15. §§-ai értelmében ily ösztöndíjak és segélypénzek elnyerésére joggal bírnak, kellően felszerelt folyamodványaikat, az alapszabályok 20. §-nak e) pontja értelmében, az alapgyűjtő bizott ág, illetve az esperes — tanfelügyelői hivatal utján, Puspök urunk ő nagyméltóságához, f. évi július hó 15-ig beterjeszteni ne készenek.

— **Jeles fényképész.** Városunkban fő évü ápril hóban elhunyt **Malmos Gábor** fényképész utódja, **Boronkay Benő** urban igazi művészre akadunk, minek annál is inkább örvendünk, mennyiben városunk e tekintetben is mostantól kezdve előhaladást fog tanusítani, addig t. i. meddig Malmos Gábor utódja a közönség részéről kellő pártolásban részesítenni fog. — Minden elfogulatlanul ítélőnek el kell ismernie, hogy a fényképészet nem közönséges mesterség, hanem inkább egy sajátos művészet, melynek tudományos ismeretek szolgálnak alapul. — Láttuk **Boronkay Benő** ur munkáját, és mondhatjuk, hogy meglepett. Láttuk munkáiban nem csak a jó, hanem a jeles fényképészt, s láttuk benne egyszersmind a szakképzett művészt is. — A fényképészet, mely szép találmány egészen csak ötven éve, hogy létezik Magyarországon, Budapesten áll a legmagasabb fokon. Ki Koller budapesti fényképész képeit látta, fel fogja ismerni benne a művészet lehetét s elismeréssel mondhatjuk, hogy ezen művészetből, ezen szellemből városunknak is jutott most egy része, mennyiben körünkbe letelepedett Boronkay ur Koller tanárnak méltó tanítványa volt; miért is azon reményünknek adhatunk kifejezést, hogy fiatal művésznk elismerésünk és dicsőretünk kifejezését továbbá is kiérdemelni és ennek alapján a közönség pártolását is nyerni fogja. Dr. Cserni Béla.

— **Pályázat.** 20 A kolosmonostori ujon rendszerezített róm kath. kántortanítói állomásra ezennel pályázat nyitatik. A kántortanító javadalma szabad lakás mellett évi 500 frt készpénz, az uradalmi pénztárból, utólagos havi részletekben, és 24 köbbméter túzifa járandóság, mely túzifából az iskola is futendő. Az állomás folyó évi augusztus hó 1-én elfoglalandó. Pályázók keresztlevél kántortanítói oklevél, szolgálati és erkölcsi bizonyítványokkal felszerelt folyamodványaikat folyó évi július hó 20-ig az erdélyi püspöki hatósághoz terjeszszék be. Károlyfehérvárrt, 1889 június hó 7-én. A püspöki hivatal.